

Raisa Kvasnitska
*Doctor of Sciences (Economics),
Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Khmelnitsky National University, Khmelnytsky, Ukraine*

Ganna Starostenko
*Doctor of Sciences (Economics),
Professor of the Department of Economic Theory,
National University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine*

FINANCIAL ENGINEERING AS AN INSTRUMENT FOR PROMOTING BANK DEVELOPMENT

Квасницька Раїса Степанівна
*доктор економічних наук
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна*

Старостенко Ганна Григорівна,
*професор кафедри економічної теорії
Національний університет державної фіскальної служби України,
м. Ірпінь, Україна*

ФІНАНСОВИЙ ІНЖИНІРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ БАНКУ

Abstract. This article explores role of financial engineering and the need to use its tools in banking activities. Discovered the essence of financial engineering, factors of its occurrence, goals, features, areas and segments of application, and also characterized the main banking products, which are formed as a result of financial engineering.

Key words: banking engineering, financial engineering, banking product.

Анотація. У статті обґрунтовано роль фінансового інжинірингу та необхідність використання його інструментів у банківській діяльності. Розкрито суть фінансового інжинірингу, фактори його виникнення, цілі, ознаки, сфери та сегменти застосування, а також охарактеризовано основні банківські продукти, які утворюються в результаті фінансового інжинірингу. *Ключові слова:* банківський інжиніринг, фінансовий інжиніринг, банківський продукт.

Досвід функціонування банківської системи свідчить, що недостатній рівень ліквідності банку часто стає першою ознакою наявності у нього серйозних фінансових труднощів. За таких умов, за звичай, починається відтік клієнтів і закриття ними рахунків, що, у свою чергу, призводить до підвищення потреби в ліквідних засобах і поглиблення кризи ліквідності. За таких обставин виникає нагальна необхідність створення інноваційних банківських продуктів і послуг, які застосовуватимуться банками для перерозподілу фінансових ресурсів, ризиків, ліквідності, прибутковості та інформації відповідно до власних інтересів, специфічних потреб клієнтів і змінами макро - та мікросередовища банку. Так, банківські установи звертаються до такого специфічного інструментарію як фінансовий інжиніринг, що виступає тим інструментом, який уможливорює цілеспрямовану розробку та реалізацію нових фінансових інструментів і (або) нових фінансових технологій. Створені інноваційні банківські продукти за допомогою інструментів фінансового інжинірингу дають змогу розширити можливості інвестування суб'єктів господарювання з індивідуально визначеними параметрами грошових потоків, цін, ризику, строків та ліквідності.

Саме, фінансовий інжиніринг дозволяє оптимізувати рух фінансових ресурсів, розширити горизонти фінансової політики у різних сферах діяльності банку, у тому числі у сфері цінних паперів. Особо велика роль фінансового інжинірингу полягає у вирішенні складних проблем при

проведенні фінансових операцій, розробці варіантів інвестиційних програм, модернізації політики у сфері акціонерного капіталу. У процесі фінансового інжинірингу найчастіше фінансові інструменти дробяться на складові компоненти, створюються та перевіряються на практиці вихідні інструменти, з'являються нові цінні папери.

Історія фінансового інжинірингу як наукового напрямку почалася у 90-х рр. XX століття, коли 1997 року Нобелівською премією були відзначені наукові результати, отримані М. Шоулзом та Ф. Блеком за розроблення моделей оцінювання опціонів, яка фактично стала основним стандартом оцінювання деривативів на міжнародному фінансовому ринку. Виникнення фінансової інженерії було спричинено низкою факторів, найсуттєвішими з яких були [1, с.45]:

- неефективність традиційних підходів та методів управління фінансовими ризиками в умовах підвищеної волатильності фінансових ринків;

- підвищення інформативності суспільства та розвиток інформаційних технологій;

- перехід від сегментованих фінансових ринків до єдиного інтегрованого фінансового ринку;

- дерегуляція, фінансових ринків та підвищення їх волатильності;

- податкові асиметрії та регулятивні обмеження.

Цілі фінансового інжинірингу у банківській сфері можна сформулювати таким чином:

- створення найсприятливіших умов для вільного руху фінансового капіталу як банківського так і його клієнтів;

- створення інноваційних банківських продуктів для отримання додаткового прибутку;

- диверсифікація банківських ризиків;

- створення пулу спекулятивних операцій для отримання додаткового прибутку при мінімальному ризику .

З точки зору практики фінансовий інжиніринг охоплює багато різних сфер. Основними з яких є: фінанси акціонерних компаній; управління довгостроковими і короткостроковими вкладеннями; управління фінансовими ризиками тощо.

Зауважимо, що хоча фінансовий інжиніринг охоплює й різні сфери життєдіяльності, однак, найбільша його роль проявляється на ринку банківських послуг, на ринку цінних паперів та на строковому ринку деривативів. Тому, у фінансовому інжинірингу розрізняють такі сегменти, як:

- розробка і виконання спекулятивних стратегій при торгівлі цінними паперами;
- похідні фінансові інструменти;
- інноваційні банківські продукти;
- управління фінансовими ризиками.

До банківських продуктів, які утворюються в результаті фінансового інжинірингу відносяться [2, с.18]:

- фінансові продукти, в основу яких покладена технологія форвардів, свопів та опціонів;
- фінансові продукти, які утворюються в результаті сек'юрітизації активів;
- цінні папери, в основі яких лежать права на будь-які види ресурсів (коносамент, складське свідоцтво);
- боргові інструменти (облігації, депозитні сертифікати), або інструменти участі у капіталі (акції, майнові права).

Отже, фінансовий інжиніринг допомагає банківським установам ефективніше та оперативніше реагувати на зміни, які відбуваються в економіці, в світі чи всередині конкретного банку. Фінансовий інжиніринг можна охарактеризувати такими ознаками [3]:

- підконтрольність потребам споживачів. Перш ніж появиться новий продукт (послуга) на ринку, необхідний сформований набір факторів, які формують попит споживачів;

- динамічність. Фінансовий інжиніринг являється поєднанням різноманітних фінансових інструментів та створенням на їх основі нових;
- зростання інтенсивності. Для ефективного функціонування та розвитку, сучасна економічна система потребує появи нових інноваційних фінансових інструментів;
- наслідувальний зв'язок. Кожен фінансовий інструмент є продуктом фінансового інжинірингу.

Таким чином, в умовах жорсткої конкуренції банківські установи повинні максимально зосередити свої зусилля на зміцненні ресурсної бази, що, в свою чергу, забезпечить збереження наявних та залучення потенційних клієнтів, на основі застосування сучасної концепції фінансового інжинірингу. Використання фінансового інжинірингу в банківській системі уможливорює отримання додаткових прибутків від підвищення ефективності банківських продуктів через створення інноваційних фінансових інструментів, які втілюють в собі оптимальне співвідношення між ліквідністю, ризикованістю та прибутковістю. Саме такий підхід забезпечуватиме максимально можливу інвестиційну привабливість новій банківській продукції, що, в свою чергу, забезпечить ефективне зростання ресурсної бази банку та стійкий його розвиток.

Література:

1. Біляєва В.Ю. Забезпечення фінансової стійкості банку засобами фінансового інжинірингу: дис... канд. екон. наук : 08.00.08 / В.Ю. Біляєва. – Харків, 2017. - 225 с.
2. Ковальєв А. Банковский инжиниринг – новый мир финансов / А. Ковалев // Финансовый директор. – 2007. – №5. – С. 15-22.
3. Танчак Я.А. Фінансовий інжиніринг банку як інновація на ринку фінансових інвестицій [Електронний ресурс] / Я.А. Танчак. – Режим доступу: <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/12159/1/74%2C%20Танчак.pdf>